

Noor Asharaf

Assistant Professor (Guest Faculty)

Dept. of Persian, MMHAPU, PATNA

Email: ashrafjnu@gmail.com

E-Content

Sem-1, Paper code: 102

Persian (M A)

Topic: Ibn Sina (Avicenna)

ابوعلی حسین بن عبدالله بن حسن بن علی بن سینا، مشهور به ابوعلی سینا، ابن سینا، پورسینا و شیخ الرئیس (۳۷۰-۴۲۸ق)، همه چیزدان، پزشک، ریاضی دان، اخترشناس، فیزیک دان، شیمی دان، جغرافی دان، زمین شناس، شاعر، منطق دان، فیلسوف، موسیقی دان و دولت مرد ایرانی و از مشهورترین و تأثیرگذارترین فیلسوفان و دانشمندان ایران زمین و جهان است که به ویژه به دلیل آثارش در زمینه فلسفه و پزشکی اهمیت دارد. شیخ ابو علی سینا نه تنها از دانشمندان نامی ایران بلکه از علمای جهان محسوب است. نام ابن سینا، حسین و نام پدرش عبدالله که فرزند حسن و حسن فرزند علی و علی فرزند سینا بود؛ بنابراین به ابن سینا یا ابوعلی سینا ملقب شد. پدرش از اهل بلخ بود و در زمان نوح بن منصور سامانی به بخارا مهاجرت نمود و کارمند دارایی روستایی بنام خرمیث شد. او از قریه ای در نزدیکی آنجا، به نام آفشنه زنی (ستاره نام) را به همسری گرفت و در آنجا اقامت گزید. ابن سینا در آنجا چشم به جهان گشود. ۵ سال پس از آن برادر کوچکترش به نام محمود به دنیا آمد.

ابن سینا نخست به آموختن قرآن و ادبیات پرداخت و ۱۰ ساله بود که همه قرآن و بسیاری از مباحث ادبی را فراگرفت. پدرش رسائل اخوان الصفاء را مطالعه می کرد و ابن سینا نیز گاه به مطالعه آنها می پرداخت. سپس پدرش وی را نزد سبزی فروشی به نام محمود مسّاحی که از حساب هندی آگاه بود، فرستاد و ابن سینا از وی این فن را آموخت. در این میان پدر وی دعوت یکی از داعیان اسماعیلی مصر را پذیرفته بود و از پیروان ایشان به شمار می رفت. برادر ابن سینا نیز از آنان بود. پدرش ابن سینا را نیز به آیین اسماعیلیان دعوت می کرد، اما وی هر چند به

سخنان آنان گوش می‌داد و گفته هایشان را درباره عقل و نفس می‌فهمید، نمی‌توانست آیین ایشان را بپذیرد و پیرو آنان شود.

در این هنگام دانشمندی به نام ابو عبدالله ناتلی (حسین بن ابراهیم الطبری) که مدعی فلسفه‌دانی بود، به بخارا آمد. پدر ابن سینا وی را در خانه خود جای داد و ابن سینا نزد او به آموختن فلسفه پرداخت. ابن سینا بخش‌های ساده منطق را نزد ناتلی فراگرفت، اما او را درباره دقایق این دانش ناآگاه یافت، از این رو به خواندن کتابهای منطق ارسطو و مطالعه شرح‌های دیگران بر آنها پرداخت، تا اینکه در این دانش چیره دست شد. وی همزمان کتاب «عناصر یا اصول هندسه» اثر اقلیدس ریاضی دان مشهور یونانی (قرن سوم و چهارم هجری قمری) را اندکی نزد ناتلی خواند و سپس بقیه مسائل کتاب را نزد خود خواند و آنها را حل کرد. ابن سینا در این هنگام، به گفته خودش به ۱۸ سالگی رسیده و از آموختن همه دانشهای زمانش فارغ شده بود. وی می‌گوید: «در آن زمان حافظه بهتری در علم داشتم، اما اکنون دانش من پخته‌تر شده است، و گرنه همان دانش است و از آن پس به چیز تازه‌ای دست نیافته‌ام».

ابن سینا به ۲۲ سالگی رسیده بود که پدرش درگذشت. وی در این میان برخی کارهای دولتی امیر سامانی عبدالملک دوم را برعهده گرفته بود. وی در حدود ۳۹۲ق در جامه فقیهان با طلیسان و تحت الحنک از بخارا به گرگانج در شمال غربی خوارزم رفت و در آنجا به حضور علی ابن مأمون بن محمد خوارزمشاه، از فرمانروایان آل مأمون معرفی شد. در حدود ۴۰۴ق ابن سینا گرگان (جرجان) را به قصد ری ترک کرد. وی در ری به خدمت سیده (با نام شیرین دختر سپهبد شروین و ملقب به ام الملوک (د ۴۱۹ق / ۱۰۲۸م) بیوه فخرالدوله علی بویه (د ۳۸۷ق / ۹۹۷م) و مادر مجدالدوله ابوطالب رستم بن فخرالدوله) رسید. مادر و فرزند، ابن سینا را بنا بر توصیه‌هایی که همراه آورده بود، گرامی داشتند. در این میان ابن سینا مجدالدوله را که دچار بیماری سوداء (مالیخولیا) شده بود، علاج کرد.

ابن سینا همچنان در اصفهان روزگار می‌گذرانید، پس از رسیدن به همدان و پس از چند روز در نخستین جمعه رمضان ۴۲۸/ژوئن ۱۰۳۷، در ۵۸ سالگی درگذشت و ابن سینا در همان محل مرگ، یعنی همدان به خاک سپرده شد و آرامگاه بوعلی سینا هم‌اکنون در این شهر قرار دارد. آرامگاه پورسینا یکی از میدان‌های اصلی شهر است در امتداد ضلع شمالی و جنوبی این میدان دو خیابان بوعلی سینای شمالی و جنوبی و در امتداد ضلع‌های شرقی بلوار آیت‌الله مدنی و غربی آن بلوار خواجه رشید قرار دارند، این آرامگاه در سال ۱۳۲۷ خورشیدی بر اساس طرح برنده مسابقه، هوشنگ سیحون، ساخته شد.